

A Sphaerocodium Bornemanni Rothpl. a hazai felső-triaszban.

Írta: BOROS ADÁM dr.*

Közép-Magyarország képződményeit fitopaleontológiai szempontból kutatva, PAPP K. professzor úr által vezetett kiránduláson a máriaremetei (Pest m.) nagy köfejtő Dachstein-mészében (felső-triasz, rhätiai em.) figyeltem meg első ízben egy mészalgát. A mészalgákra vonatkozó irodalom tüzetes áttanulmányozása során sikerült megállapítanom, hogy a kérdéses fosszília: *Sphaerocodium Bornemanni* ROTHPL. (Zeitsch. d. Deutsch. Geol. Ges. XLIII. 1891 p. 299.), a keleti Alpok raibl-i és cassiani emeleteire jellemző alga. Hazai felfedezésével újabb paleontológiai megegyezés vált ismeretessé az Alpok és hazánk triasza közt. — A máriaremetei kövület tele van mikroszkópikus repedésekkel, úgy, hogy finomabb mikroszkópos vizsgálatra nem alkalmas, durvább szerkezetében olyan jellemző, hogy arról is biztosan felismerhető (v. ö. ROTHPL. rajzát id. h. XVI. tábla, 5—6).

* Előadta a Magyarhoni Földtani Társulat 1923 dec. 5-i szakülésén.

TÁRSULATI ÜGYEK.**I. Közgyűlés.**

Jegyzőkönyvi kivonat a Magyarhoni Földtani Társulatnak 1923 február 7-én tartott LXXIII-ik rendes közgyűléséről.

Elnök: PALFY M. Jelen van 58 tag és 10 vendég. PALFY M. elnöki megüjtőjában rövid visszapiantást vet az elmúlt triennium munkásságára s kiemeli annak fontosabb eseményeit. Majd örömmel üdvözlö a Társulat nevében két illusztris tagját t. ROTH LAJOST és KOCH ANTALT, kiknek mindegyike a 80-ik születési évfordulóját betöltötte s méltatja érdemeiket, melyeket a Társulat felvirágoztatása körül szereztek. Végül fájdalommal emlékezik meg VOGL VIKTOR dr. Társulatunk ügybuzgó másodtitkárának korai elhunytáról.

TIMKÓ IMRE r. tag, felolvassa emlékbeszédét VOGL VIKTOR másodtitkár felett.

Mint hogy a jelen tisztikar megbízatása lejárt, elnök szavazatszedő bizottságot küld ki s a tisztikarra való szavazás céljából az ülést felfüggeszti. A szavazatok leadása után az ülést újból megnyitja s elsőtitkár felolvassa az 1922. évről szóló jelentését s ismerteti a Barlangkutató és Hidrológiai szakosztály évről-évről jelentéseit, melyeket a közgyűlés egyhangúlag elfogad.

A szavazatszedő-bizottság elnöke kibirdeti, hogy az 1923—25. évekre a közgyűlés a következő tisztikart választotta meg.

Elnök: MAURITZ BELA dr., Másodelnök: LIFFA AURÉL dr.

Elsőtitkár: VENDL MIKLÓS dr., másodtitkár: ZELLER TIBOR.

Elnök üdvözlö az új tisztikart s elrendeli a választmányi tagokra a szavazást. A szavazás után elsőtitkár felolvassa a pénztárvizsgáló-bizottság jelentését s előterjeszti az 1923. évi költségvetést, melyeket a közgyűlés tudomásul vesz.

A szavazatszedő-bizottság elnöke kihirdeti, hogy a közgyűlés az 1923—25. évekre a 12 választmányi tagságra a következőket választotta meg:

EMSZT KÁLMÁN dr., HORUSITZKY HENRIK, KADIČ OTTOKAR dr., LASZLO GABOR dr., PALFY MÓRIC dr., PAPP KAROLY dr., t. ROTH KÁROLY dr., ROZLOZSNIK PÁL, SCHRÉTER ZOLTÁN dr., TREITZ PETER, VENDL ALADÁR dr., ZSIGMONDY ÁRPAD.

Elsőtitkár betérjeszti a választmánynak indítványát a tagdíjak felemelésére, melyet a közgyűlés egyhangúlag elfogad, (Rendes tag 200, örökítő 5000, pártoló 10.000 koronát fizet).

Indítvány nem lévén, elnök a közgyűlést berekeszti.

II. Szakülések.

1923 január hó 10-én.

SCHRÉTER ZOLTÁN dr.: Sajókaza és Rudabánya vidékének barnaszéntelegei.

A sajókaza vidéki szénteleges rétegesoport alsó miocén korú. Nevezetes, hogy

Kurtyában az alsó széntelep közvetlen fekvőjében az alsóriolittufa jelenléte is megállapítható, ami a saajóvölgyi szénterületnek az egeresehi és salgótarjánvidéki szénterülettel való párhuzamosításánál fontos támpontot nyújt. A rétegesoport agyag és homok váltakozásából áll, amelybe két széntelep teletpszik; az alsó 1'80—4 m, de ennek egyrésze palás. E telepben 1922-ben egy szép *Mastodon angustidens* CUV. zápfogat leltek, amit előadó bemutat. A régibb fogleletek is nyilván e telepből valók. A felső 1'1—1'6 m vastag felső széntelep 40—45 m-nyire van az alsó fölött; ennek szene jó minőségű. A sznek fűtőértéke átlag 3000 kalória. A dombok tetején a pliocénkavies és homok terül el.

A Rudabánya vidéki (Szuhogy, Szendrő) széntelepeket eddig középső miocénkorúnak vélték. Előadó kimutatja és kövületek bemutatásával igazolja, hogy az e vidéken előforduló szén, helyesebben lignittelek pannoniai korúak a közbezárt rétegesoporttal együtt. A rétegesoport mélyebb része uralkodólag agyag s ez zárja közbe a lignittelepeket is; a felső része pedig uralkodólag homok és kavies. A lignittelep kíséretében Szendrőnél a *Melanopsis* (*Lyrcaea*) impressa KRAUSS. var. Bonelli SISM. és *Melanopsis* Stuzi FUCHS fordulnak elő. Ormospuszta mellett pedig a *M. Stuzi* FUCHS található. Ezenkívül a rudabányai lignittelepben *Mastodon longirostris* KAUP. zápfogai és a *Hipparion gracile* KAUP. zápfogai fordulnak elő, amik a kort kétségen felül igazolják. Rudabányán a vasércere és ennek kísérő rétegeire települten fordulnak elő kisebb, elszigetelt medencécskében vékonyabb lignittelepek. Ezek legjelentékenyebbje 1—2 m vastag. Innét a lignit áthúzódik Szuhogy majd Szendrő határába, ahol a karbon—mezozoikus hegység széle mentén nagyobb elterjedésűvé válik, amint azt az eddigi feltárások és fúrások igazolják. A telepek száma úgy látszik 1 és 3 közt váltakozik, vastagságuk 1'68—3 m-nyi. Itt tehát egy jelentékenyebb kiterjedésű, a tulajdonképeni saajóvölgyi szénterülettől független, elég jelentékeny szénmenyiséget tartalmazó lignittelepről van szó, amely részben még felkutatásra vár.

Hozzászoltak: SZONTAGH T., SCHAFARZIK F., PÁLFY M.

1923 március hó 7-én.

LÓCZY LAJOS dr.: Magyarország tektonikai és paleogeográfiai kérdéseiről.

Hozzászoltak: BÖCKH H. és PAVAI VAJNA F.

1923 március hó 21-én.

1. VENDL MARIA dr.: Újabb adatok a Veleucei-hegység közeteiuek ismeretéhez.

2. SÉMEGHY JÓZSEF dr.: Felsőtárkány környékének harudkorú esiga faunája.

3. STRAUZ LÁSZLÓ: a) Adatok az Ipolyvölgy vidékének geológiájához. b) A báni hegység mediterrán rétegei.

1923 április hó 4-én.

1. LENGYEL ENDRE dr.: A bars megyei Fenyőkosztolány környékének andezitjei.

Hozzászolt: SCHAFARZIK F.

2. HOJNOS REZSŐ dr.: Földtani jegyzetek a Cserháthól. Hozzászolt: STRAUZ L.

3. PAVAI VAJNA FERENC dr.: Válasz a magyar földgáz, petróleumkutatás kritikájára. I.

Hozzászoltak: LÓCZY L., SCHAFARZIK F., MAURITZ B., NOSZKY J., BÖCKH H. SCHAFARZIK FERENC, t. tag elmoudja, hogy a hazánkban az 1909-ben megindult állami gáz- és petróleumkutatásokban magának semmiféle része nem volt, hanem azért mégis annak minden legesekélyebb mozzanatát figyelemmel kísérte, Teljes megnyugvással és örömmel látta, hogy a dolog jó kezekben van s hogy a kutatás az ország minden táján szabatosan, szigorúan a tudomány modern állása szerint, célirányosan és szép eredménnyel folyik. Közben azonban sajnos észre kellett vennie azokat az ismételt felmerülő, részint fontoskodó, részint lekicsinylő kijelentéseket is, amelyekkel az ország súlyos gazdasági helyzete enyhítésén fáradozók munkájáról felelőtlen kritikát gyakorolni igyekeztek. Kijelentheti, hogy ezek a többnyire csak fogyatékos tájékozottságot eláruló megnyilatkozások az objektíve gondolkozók táborában hitelre ugyan nem találtak, azért azonban mégis megérti a megtámadottak uagyfokú méltatlaukodását, valamint teljesen jogosnak tartja az ő védekezésüket is, amivel ezeket a gánecoskodásokat maguktól elutasítják.

1923 április hó 18-án.

1. PAVAI VAJNA FERENC dr.: Válasz a magyar földgáz, petróleumkutatás kritikájára. II. Hozzászoltak: LÓCZY L., BÖCKH H., SZONTAGH T., SCHAFARZIK F.

1923 május hó 2-án.

1. TELEGDI ROTH KÁROLY dr.: Paleogén-képződmények elterjedése a dunántúli Középhegység északi részében. Hozzászoltak: LÓCZY L., PAVAI VAJNA F., SCHAFARZIK F., PRINZ GY., PÁLFY M.

2. KOCH SÁNDOR dr.: Rodochrosit Kapnikbányáról. Hozzászolt: MAURITZ B.

1923 május hó 16-án.

1. ZELLER TIBOR: *a)* Termés kén Reeskről. *b)* Adatok a felsőbányai baritok kristálytani ismeretéhez. Hozzászolt: MAURITZ B.
2. SÜMEGHY JÓZSEF dr.: Szalonna (Borsod m.) forrásmész-kő faunája. Hozzászolt: DUDICH E., PÁLFY M.

3. ÉHIK GYULA dr.: Osborn H. F. „The Age of Mammals” ismertetése.

1923 június hó 6-án.

1. HOJNOS REZSŐ dr.: Néhány földtani dolgozat ismertetése.

2. STRAUZ LÁSZLÓ: *a)* A csobánkai felső eocén. *b)* Facies tanulmány a ténylegi lajtamészeken.

3. KOCH SANDOR dr.: *a)* Orientált barytok Felsőbányáról. *b)* Két budai ásvány. 1923 október hó 3-án.

1. RAKUSZ GYULA dr.: A dobsinai szerpentin.

2. STRAUZ LÁSZLÓ: *a)* A biai miocén. *b)* Zebegény és Nagymaros környékének felsőmediterrán rétegei.

1923 október hó 17-én.

1. SÜMEGHY JÓZSEF dr.: Földtani megfigyelések a Rába—Zala közé eső területéről.

1923 december hó 5-én.

1. SZENTPÉTERY ZSIGMOND dr.: A Bükk-hegység préselt eruptívumainak petrológiai viszonyai.

2. BOROS ADAM dr.: Sphaerocodium Bornemannii Rothpl. a hazai felső triászban.

3. ZELLER TIBOR dr.: Újabb adatok a felsőbányai baritok kristálytani ismeretéhez. Hozzászolt: LIFFA A.

4. STRAUZ LÁSZLÓ: Mecsekjános, Szopók és Mecsekpölöske környékének geológiája. Hozzászolt: PÁVAI VAJNA F.

1923 december hó 19-én.

1. NOSZKY JENŐ dr.: Az oligocén és a miocén a Magyar Középhegység középső részében. I.

2. SZADECZKY K. ELEMER: Az eocén települési viszonyai a Gyalui-havasok északi részében.

3. SÜMEGHY JÓZSEF dr.: A baltavári fauna rétegtani helyzete.

III. Választmányi ülések.

A választmányi ülést tartott 1923 jan. 3, febr. 5, márc. 7, ápr. 4, 18, máj, 16, okt. 17, dec. 5.

A választmányi ülések jegyzőkönyvei a titkárságnál betekintés végett a t. tagok rendelkezésére állanak.

A választmány a következő új tagokat vette fel az 1923. év folyamán:

ACZEL BLANKA egyet. h. Bpest. ALFÖLDI REZSŐ államvas. hiv. Bpest. AMBRÓZY GYÖRGY banktisztv. Bpest. BACSINSZKY SANDOR bányamérn. Rudabánya. BALLYA MARIÁ egyet. h. Bpest. BARANYI ANGYALKA egyet. h. Bpest. BENEDEK ZSOLT m. kir. kormányfőtanácsos Bpest. BORTNYÁK ISTVÁN bányagazg. Nagybátony. DARVAS ROZÁLIA egyet. h. Bpest. EISELE OTTÓ bányamérn. Salgótarján. ERDŐDY S. ÁRPÁD egyet. tanársegéd Bpest. GARATVA MARIÁ MERCEDES isk. néne Kalocsa. HADFY BORBÁLA egyet. h. Bpest. HABEL ANTAL bányatulajd. Salgótarján. HIRSCHLER LILY egyet. h. Bpest. HONDL TIVADAR gazdász Bpest. KARY SAROLTA egyet. h. Bpest. KATONA GYÖRGYI egyet. h. Bpest. KIS ISTVÁN kr. tj. Bpest. KRONFUSZ VILMOS egyet. h. Bpest. LAUFER SANDOR főmérn., bányatulajd. Salgótarján (pártoló). LÁNYI BELA műgy. tanársegéd Bpest. LÉGÁNYI FERENC földbirt. Eger (levelező). LÖW MARTON dr. műgy. adj. Bpest (örökítő). MIKOSS MARIÁ egyet. h. Bpest. MILLER REZSŐ dr. egyet. tanár Debrecen (örökítő). MÜLLER ELEK gyógyszer. Gvör. NOVAK EMIL malomigazg. Tápiószőlő (örökítő). KÖZGAZD. EGYET. NÖVENYTERMELESI TANSZÉKÉ Bpest. OCHTINSZKY ANDRÁS bányatulajd. Hódoscsépány (pártoló). PÁL ZOLTÁN egyet. h. Bpest. PFLEGER MIHÁLY kr. tj. Bpest. PORA JÁNOS bányagazg. Baglyas-alja. STRAUB LAJOS egyet. h. Kispeszt. SZÉKY PALMA egyet. h. Bpest. TIHANYI ISTVÁN gyógyszer. Bpest VÁCZI EGYET. ÉS FŐISK. HALLG. KÖRE Vác. VÁCZI KEGYESR. FÖGIMN. Vác. WAGER FERENC bányafelügy. Szabolcsbányatelep. WITTENBERGER DOMONKOS kr. tj. Bpest.

Helyreigazítás. A Földtani Közlöny 1919. évi 49. kötetének 61. oldalán a 18. sorban foglalt jegyzőkönyvi kitél: PÁVAI VAJNA FERENC „mint az ellenindítványozók képviselője” — miként újabban megállapítás nyert — félreértésen alapszik és ezért törölnöd.